

ГЕОПОЛІТИЧНІ ПРІОРИТЕТИ УКРАЇНИ

УДК 94(477+470)»2022»:327.5:327.7(438+439+437+437.6)

DOI: 10.24144/2078-1431.2022.2(29).7-19

Іван Вовканич,

доктор історичних наук, професор

Ігор Шніцер,

кандидат історичних наук, доцент

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

РЕАКЦІЯ КРАЇН ВИШЕГРАДСЬКОЇ ЧЕТВІРКИ НА ПОВНОМАСШТАБНЕ ВОЄННЕ ВТОРГНЕННЯ РОСІЇ В УКРАЇНУ

Мета статті - висвітлити реакцію країн Вишеградської четвірки на повномасштабне воєнне вторгнення Росії в Україну в лютому 2022 р. та проаналізувати вплив цих подій на відносини усередині угруповання. Методологія дослідження спирається на загальнонаукові принципи історизму, об'єктивності, системного підходу до дослідження подій, зокрема їх виникнення та розвитку, взаємозв'язку, взаємозалежності та комплексності.

Автори констатують, що неспровоковане воєнне вторгнення Росії на територію України 24 лютого 2022 р. стало справжнім викликом для країн Вишеградської четвірки. Усі вони засудили російський напад на Україну та підтримали санкції, запроваджені ЄС проти РФ. Водночас Польща, Чехія та Словаччина, надаючи політичну, дипломатичну, гуманітарну та військову допомогу нашій державі, відстоюють необхідність посилення міжнародною спільнотою тиску на Росію для негайного припинення війни проти України та відновлення територіальної цілісності нашої держави у міжнародно визнаних кордонах. Від початку повномасштабної війни три країни з чотирьох, що входять до Вишеградської четвірки, роблять усе можливе, щоб допомогти нашій державі та водночас зміцнити свою обороноздатність перед потенційною російською загрозою, розуміючи, що в разі успіху в Україні Кремль навряд чи зупиниться на досягнутому та продовжить експансію в регіоні Центральної Європи. На цьому тлі контрастно вирізняється позиція Угорщини, яка відмовилася пропускати постачання зброї із Заходу через свою територію в Україну та дотримується досить стриманого погляду на антиросійські санкції. У зв'язку з цим у першій половині 2022 р. політиками та експертами активно обговорювалася криза та навіть можливий розпад Вишеградської четвірки. Однак усвідомлення країнами Центральної Європи спільних цінностей та інтересів дало можливість повернутися до співпраці у форматі Вишеградської четвірки та досягти спільної позиції щодо підтримки України, попри деякі розбіжності в поглядах. Свідченням цього,

на думку авторів, стали саміт Вишеградської групи 11 жовтня 2022 р. та зустріч прем'єр-міністрів країн «Вишеграду» 24 листопада 2022 р.

Ключові слова: Україна, Російська Федерація, Вишеградська четвірка, війна, санкції, регіональна безпека.

The purpose of the article is to highlight the reaction of the Visegrád Four countries to Russia's full-scale military invasion of Ukraine in February 2022 and how it affected their relations within the alliance. The research methodology is based on the general scientific principles of historicism, objectivity, systemic approach, the study of events, in particular their origin and development, interconnection, interdependence and complexity.

The authors state that the unprovoked military invasion of Russia on the territory of Ukraine on February 24, 2022 became a real challenge for the Visegrád Group. All of them condemned the Russian attack on Ukraine and supported the sanctions imposed by the EU against the Russian Federation. At the same time, Poland, the Czech Republic and Slovakia, while helping Ukraine and Ukrainians, actively advocate the need for the international community to increase pressure on Russia to immediately end the war against Ukraine and restore the territorial integrity of our state within internationally recognized borders. Since February 2022, three of the four countries of the Visegrád Group are doing everything they can to help Ukraine while strengthening their defence capabilities against a potential Russian threat, realizing that in case of success in Ukraine, the Kremlin is unlikely to rest on its laurels and will continue its expansion into the region of Central Europe. Against this background, the position of Hungary stood out in contrast, since the country refused to allow the supply of weapons from the West through its territory to Ukraine and maintains a rather restrained view of anti-Russian sanctions. In this regard, in the first half of 2022, politicians and experts actively discussed the crisis and even the possible collapse of the Visegrád Four. However, the Central European countries' awareness of common values and interests made it possible to return to cooperation in the format of the Visegrád Four and reach a common position regarding support for Ukraine, despite some differences of opinion. According to the authors, the summit of the Visegrád Group on October 11, 2022 and the meeting of the prime ministers of the Visegrád countries on November 24, 2022 were proof of this.

Key words: Ukraine, Russian Federation, the Visegrád Four, war, sanctions, regional security.

Вступ. Перемога Революції Гідності в Україні посприяла трансформації політичної та правової культури українського суспільства у бік європейських демократичних цінностей. Суспільно-політичні зрушення в Україні кінця 2013 – початку 2014 рр. були неприйнятними для Російської Федерації (РФ), яка вбачала у них виклик ціннісно-ментальним основам російської державності та загрозу відновленню свого регіонального та світового лідерства. Відтак у 2014 р. Росія розпочала гібридну війну проти України з метою зберегти її у сфері свого впливу та не допустити інтеграції до євроатлантичної спільноти. Вичерпавши наявний у своєму арсеналі широкий набір інструментів і методів гібридної війни, але не досягнувши поставленої мети, 24 лютого 2022 р. РФ розпочала повномасштабне воєнне

вторгнення в Україну. Президент Росії Володимир Путін цинічно назвав його «спеціальною воєнною спецоперацією» з метою нібито «демільтаризації та денацифікації України». Насправді мета війни залишилася старою – не допустити руйнації ідеологічних основ російської державності як одного з провідних геополітичних центрів сили в Європі через відрив України від РФ та її інтеграцію до євроатлантичної спільноти.

Неспровоковане та невинуватене вторгнення Росії в Україну стало проявом агресії, яка зруйнувала мир в Європі та оголила вразливі місця як у секторах безпеки й оборони Європейського Союзу та НАТО, так і у всій системі міжнародних відносин. Генеральна Асамблея ООН у своїй резолюції від 2 березня 2022 р. засудила дії РФ та назвала їх агресією проти України, що порушує базові норми ООН. Вона вимагає від Росії «негайно, повністю та безумовно вивести всі свої збройні сили з території України в межах її міжнародно визнаних кордонів» [23]. Показово, що за резолюцією Генеральної Асамблеї ООН проголосувала 141 країна, 5 були проти й 35 утрималися. Проти документа проголосували лише сама Росія, Білорусь, яка залучена до вторгнення, Сирія, Еритрея та КНДР [5].

Воєнна агресія РФ проти України стала великим викликом для країн Вишеградської четвірки. Вони зрозуміли, що в разі успіху в Україні Кремль навряд чи зупиниться на досягнутому й продовжить експансію у держави регіону Центральної Європи, які в період «холодної війни» перебували в орбіті Москви. За таких обставин Польща, Чехія та Словаччина розпочали активно працювати над недопущенням сценарію, який відбувається в Україні. Позиція Угорщини щодо війни в Україні, її причин та можливих наслідків була дещо відмінною від партнерів по «Вишеграду», що звісно не могло не позначитися на роботі цього регіонального об'єднання у 2022 році.

Мета статті – висвітлити реакцію країн Вишеградської четвірки на повномасштабне воєнне вторгнення Росії в Україну в лютому 2022 р. та допомогу, яку вони надають нашій державі з метою припинення війни. Окремо автори статті торкаються питання впливу війни в Україні на співпрацю Польщі, Чехії, Словаччини та Угорщини в рамках регіонального об'єднання «Вишеградська четвірка» в 2022 році.

Результати дослідження. Воєнна агресія РФ проти України консолідувала представників усіх політичних партій та сил Польської держави та суспільства на всебічну підтримку України. Річ у тім, що поляки добре пам'ятають періоди репресій та бездержавності, які завдала їм Росія в минулому. Тому не дивно, що президент Республіки Польща Анджей Дуда рішуче заявив про підтримку поляками *«українців, бо знаємо, що вони протистоять російському імперіалізму. Якщо українці піддадуться, ми можемо бути наступними. Ми це усвідомлюємо»* [18]. На думку польського лідера, для безпеки Європи та усього світу російський імперіалізм має бути зупинений. А це означає, що *«по-перше, російські війська мають вийти з українських територій, які окупували з 2014 року. Україна має повернутися до своїх міжнародно визнаних кордонів, а по-друге, воєнні злочинці мають бути покарані»* [18].

Прем'єр-міністр Республіки Польща Матеуш Моравецький став одним з перших закордонних високопосадовців, які, попри обстріли, 15 березня 2022 р. приїхали до Києва, щоб *«продемонструвати солідарність з українцями»* [24]. У своїй колонці для британської газети «Telegraph» польський політик писав, що ідеологія путінського «русского міра» – це еквівалент комунізму та нацизму ХХ століття. За його словами спеціальна стратегія президента РФ Володимира Путіна *«небезпечна й становить смертельну загрозу для Європи»* [29].

Під час своїх робочих візитів до Києва Матеуш Моравецький неодноразово наголошував, що Польща буде підтримувати Україну, оскільки РФ порушує всі можливі норми міжнародного права. Крім того, на думку польського прем'єр-міністра, захист України – це захист й польської безпеки. Саме тому на пресконференції у Гаазі з підготовки до саміту НАТО 14 червня 2022 р. він закликав Альянс надати нашій державі більше важкого озброєння для захисту від російської агресії [11]. Сама ж Польща, за словами її президента Анджея Дуди, станом на червень 2022 р., передала Україні озброєння на майже 2 мільярди доларів, зокрема понад 240 танків та близько 100 бронетранспортерів [14].

Водночас з метою гарантування власної безпеки у Польщі був прийнятий закон «Про захист вітчизни». Він передбачає збільшення витрат на оборону з 2% ВВП до 3%, та збільшення чисельності польської армії до 250 тисяч, з яких 50 тисяч це підрозділи територіальної оборони. Крім того, закон спрощує співпрацю армії з волонтерськими організаціями, закупівлі озброєння за кордоном, полегшує процес набору добровольців до активного резерву [25].

Словацька Республіка (СР) рішуче засудила агресію Росії, підтримала санкції міжнародної спільноти проти агресора та стала на бік України, борючись за її національне виживання, свободу та незалежність. Словаччина з перших днів війни виявила дієву солідарність з Україною, надаючи політичну, дипломатичну, гуманітарну та військову допомогу нашій державі [9, с.43]. Свідченням цього стали візити прем'єр-міністра Едуарда Гегера (8 квітня 2022 р.) та президентки СР Зузани Чапутової (1 червня 2022 р.) в Україну. Під час свого виступу в українському парламенті Зузана Чапутова наголосила, що *«українці захищають свою країну, своє життя, своє майбутнє та своє право ухвалювати рішення самостійно. Ви захищаєте право та правила, які гарантували нашому континенту десятиліття миру, правила, які сьогодні зримо топче російська федерація. Своєю боротьбою ви захищаєте й нас, і ми дякуємо вам за це, ваша війна справедлива й оборонна. У цій війні весь демократичний світ на вашому боці й не лише риторикою, яку ви вже давно слухаєте, зараз настав час дій»* [3]. Вона наголосила, що Словаччина розуміє потребу України не лише в гуманітарній, але й військовій допомозі, а тому її країна вже передала системи оборони С-300, розмінувальну техніку та боєприпаси. Україна і СР також уклали контракт на постачання Києву восьми гаубиць Zuzana. Станом на листопад 2022 р. Братислава надала Україні вже сім самохідних гаубиць Zuzana [22].

Відзначимо, що СР також активно лобіювала питання якнайшвидшого отримання нашою державою статусу кандидата на вступ до ЄС. 3 червня 2022 р. відбулася телефонна розмова між президентами України, Словаччини та Польщі щодо координації заходів стосовно надання нашій державі статусу кандидата на членство в ЄС. А вже 23 червня 2022 р. лідери 27 країн-членів ЄС ухвалили рішення про надання Україні статусу кандидата на членство в ЄС. Нині Словаччина продовжує активно підтримувати Україну на євроінтеграційному та євроатлантичному шляху.

Що стосується зміцнення обороноздатності СР, то у 2022 р. уряд Едуарда Гегера схвалив придбання 152 гусеничних і 76 колісних бойових броньованих машин на орієнтовану суму понад 2 мільярди євро [6]. Це найбільша військова закупівля в історії сучасної Словаччини. Крім того, міністр оборони СР Ярослав Надь заявив, що «2% ВВП як витрати на оборону – це не той рівень, який має бути нашою метою, а має бути лише базою» [6]. Усе це свідчить про те, що Братислава вельми серйозно поставилася до потенційної російської експансії в регіон Центральної Європи.

З першого дня повномасштабного воєнного вторгнення Росії в Україну Чеська Республіка (ЧР) стала одним з найближчих партнерів нашої держави та відкрито засудила дії Кремля. Показово, що під впливом подій 24 лютого 2022 р. власні погляди на війну в Україні змінив президент ЧР Мілош Земан, якого раніше звинувачували в «проросійській політиці». Нині він говорить про події в Україні як «про агресію проти суверенної держави», підтримує санкції проти Росії [10], а президента Володимира Путіна після викриття звірств російських військових у Бучі та інших містах Київщини назвав «військовим злочинцем». Однак, заради справедливості, варто відзначити, що довготривалі зв'язки із РФ та проросійськими політиками Мілош Земан розірвав не зовсім. Про це свідчить його зустріч з впливовим словацьким політиком Робертом Фіцо, який виступає за скасування санкцій проти Росії та проти військової допомоги Україні [17].

Проте експерти нині констатують абсолютне порозуміння між президентом Мілошем Земаном та прем'єр-міністром Петром Фіалою стосовно принципового підходу до війни в Україні. ЧР максимально підтримує Україну, виділяючи їй кошти на військову та гуманітарну допомогу. Експорт військової техніки з Чехії до України у 2022 р. перевищив 1,9 мільярда євро, а загальна допомога Праги Києву становить 4,2 мільярда євро [27].

15 березня 2022 р. відбувся візит в Україну прем'єр-міністра ЧР Петра Фіали, в ході якого було обговорено підтримку нашої держави під час війни та посилення санкцій проти Росії як країни-агресора. 31 жовтня 2022 р. Петр Фіала на чолі урядової делегації прибув до України з новим робочим візитом. Під час зустрічі з Президентом України Володимиром Зеленським він відзначив мужність українського народу у відстоюванні демократичних цінностей, свободи й територіальної цілісності своєї держави та заявив, що ЧР й надалі підтримуватиме Україну «тому що ми бачимо: на сході України дії Росії стають більш агресивними й політика Росії стає агресивнішою» [20]. У цьому контексті прем'єр-міністр ЧР наголосив на важливості надання Україні військової, гуманітарної, економічної допомоги та

«чіткої перспективи вступу до західних структур – НАТО та Європейського Союзу» [20]. Петр Фіала під час свого візиту до Києва запевнив, що наша держава буде пріоритетом під час головування Чехії в ЄС. У відповідь Президент України Володимир Зеленський нагородив його орденом Ярослава Мудрого I ступеня за визначний особистий внесок у розвиток українсько-чеського міждержавного співробітництва, підтримку незалежності й територіальної цілісності України. Також за результатами спільного засідання урядів України та ЧР 31 жовтня 2022 р. було підписано три документи, серед яких і спільна заява, в якій підтверджено рішучість відновити територіальну цілісність і суверенітет України в межах міжнародно визнаних кордонів [26]. Учасники засідання наголосили на важливості подальшої активізації українсько-чеської співпраці, спрямованої на розвиток співробітництва між двома європейськими країнами та дружніми народами на основі взаємоповаги та розуміння. Офіційний Київ також привітав Програму гуманітарної, стабілізаційної, реконструкції та економічної допомоги ЧР Україні на 2023 – 2025 роки на суму майже 20 мільйонів доларів США щорічно, яка спрямована на відшкодування збитків від війни, допомогу внутрішньо переміщеним особам, розмінування територій та реконструкцію критичної інфраструктури [26]. Не менш важливою стала офіційна заява уряду ЧР про непохитну підтримку України на її шляху до Європейського Союзу та вступу до НАТО як вільного демократичного вибору українського народу [26].

Воєнна агресія Росії проти України змусила ЧР збільшити бюджет свого Міністерства оборони. Згідно з заявами міністра фінансів Збінека Станжури, уряд ЧР планує вкладати більше коштів на оборону держави. Якщо у 2021 р. ЧР спрямувала на цю сферу 1,4% ВВП, то нинішній уряд зобов'язався витратити на армію до 2025 р. 2% ВВП [6].

Таким чином, можемо констатувати, що три країни з чотирьох, що входять до Вишеградської групи, надають нашій державі всебічну підтримку і допомогу під час війни та паралельно працюють над зміцненням власної обороноздатності перед потенційною російською загрозою.

На цьому тлі контрастно вирізняється позиція Угорщини. Офіційний Будапешт засудив російський повномасштабний напад на Україну 24 лютого 2022 р. та, попри критику, підтримав санкційні заходи, запроваджені ЄС проти РФ. При цьому угорський прем'єр-міністр Віктор Орбан охарактеризував російсько-українську війну як «війну слов'ян», до якої угорці не мають жодного стосунку – хоч і гинуть на ній. На його думку, причинами війни стали невиконання Україною Мінських угод та неготовність Заходу надати РФ гарантії не вступу України до НАТО [15]. Будь-яку воєнну підтримку України Віктор Орбан трактує як «участь у війні, яка не стосується Угорщини». Він кілька разів заявляв, що «ми повинні триматися подалі від цієї війни, тому що цього вимагають наші національні інтереси» [6]. На цій підставі Угорщина відмовляється не тільки передавати або продавати нашій державі зброю, але й не пропускає такі поставки через свою територію або повітряний простір з інших держав. Свою позицію Будапешт пояснює «необхідністю захистити Угорщину та угорців» [6].

Країни «Вишеграду» не виступили єдиним фронтом в питанні допомоги Києву у війні проти РФ. У той час як Польща, Чехія та Словаччина є серед країн, які надали Україні військову допомогу, Угорщина, яка тривалий час блокувала співпрацю Києва з НАТО, відмовилася пропускати постачання зброї із Заходу через свою територію в Україну. Прем'єр-міністр Угорщини також неодноразово критикував антиросійські санкції. У зв'язку з цим навесні 2022 р. з'явилися спекуляції про можливий занепад Вишеградської групи як регіонального об'єднання чотирьох центрально-європейських країн. Не прямо про це свідчило скасування зустрічі міністрів оборони «Вишеграду», яка мала відбутися 30 березня 2022 р. у Будапешті. Політика Угорщини щодо України й РФ була розкритикована МЗС Польщі [2] та президентом Анджею Дудою [19]. Як наслідок представники правлячої в Польщі партії «Право і Справедливість» на деякий час навіть заморозили більшість контактів з партією Віктора Орбана [16].

Після виборів в Угорщині у квітні 2022 р. риторика Віктора Орбана щодо РФ кардинально не змінилася. Це стало реально загрожувати подальшій співпраці країн Центральної Європи у форматі Вишеградської четвірки. За таких обставин прем'єр-міністр Польщі Матеуш Моравецький у серпні-вересні 2022 р. ініціював пошук нової формули співпраці, в якій, *«чітко назвавши розбіжності, поважаючи чутливість українських друзів, ми зможемо повернутися як до співпраці в рамках Вишеградської четвірки, так і до спільної діяльності з Угорщиною в тих сферах, де ми маємо спільні цінності та інтереси»* [13].

Можемо констатувати, що формула Матеуша Моравецького спрацювала. Уже 27 вересня 2022 р. міністри оборони країн Вишеградської четвірки на зустрічі в словацькому місті Банська Штявниця обговорили подальшу підтримку України в контексті повномасштабного вторгнення РФ. За підсумком зустрічі глава Міністерства оборони СР Ярослав Надь повідомив, що Вишеградська четвірка погодилася щодо подальшої підтримки України на тлі російської агресії й того, що *«територіальна цілісність України є їхнім спільним інтересом»* [4]. Водночас усі країни, окрім Угорщини, підтвердили готовність до подальшої військової допомоги нашій державі. Сторони також обговорили подальшу співпрацю в межах формату, гібридні загрози з боку Росії, що постали перед регіоном Центральної Європи, а також бойову групу Вишеградської четвірки, яка протягом першої половини 2023 р. перебуватиме в стані бойової готовності [4].

11 жовтня 2022 р. у Братиславі пройшов саміт Вишеградської групи, який став першою зустріччю президентів Польщі, Чехії, Словаччини та Угорщини від початку російської воєнної агресії в Україні. Під час роботи саміту в центрі уваги його учасників перебувала російсько-українська війна [8]. Як підкреслив президент Польщі Анджей Дуда, солідарність країн Вишеградської групи в українському питанні – це результат, зокрема, спільного досвіду, пов'язаного з російським імперіалізмом у період комунізму. Також він наголосив, що позиція лідерів країн Вишеградської четвірки, є такою, що *«ми – частина Заходу і не маємо наміру допустити, щоб домінування Росії знову поширилася в цій частині Європи»* [1].

Допомога Україні у війні проти Росії обговорювалася й під час зустрічі прем'єр-міністрів Польщі, Чехії, Словаччини та Угорщини 24 листопада 2022 р. в Кошицях. Попри розбіжності у поглядах, учасники зустрічі підтримали спільний підхід до питання допомоги та підтримки України під час війни. Усі четверо прем'єр-міністрів Вишеградської групи погодилися, що Росія становить загрозу безпеці Європи, а Україна має зберегти свою територіальну цілісність. Також Віктор Орбан підтвердив готовність Будапешта фінансово підтримати Україну, але при цьому заявив, що має іншу думку щодо конкретного способу, у який ця допомога має бути надана [28]. Угорський прем'єр-міністр за підсумком офіційної зустрічі в Кошицях зазначив, що в основних питаннях його позиція збігається з позиціями інших країн Вишеградської четвірки щодо України та РФ [7]. А вже 26 листопада 2022 р. він заявив, що Україна повинна залишатися суверенною державою, оскільки тільки в такому випадку Росія не буде становити загрозу для Європи [12]. Водночас Віктор Орбан в черговий раз розкритикував санкції проти Росії, які, на його думку, ведуть до рецесії в ЄС.

Заява Віктора Орбана збіглася у часі з візитом президентки Угорщини Каталіни Новак в Україну в рамках програми Grain from Ukraine («Зерно з України»). Як писали угорські ЗМІ, це «найгучніший» візит представників угорської держави до української столиці від початку війни. Каталіна Новак під час виступу на брифінгу у Києві засудила російську агресію та назвала відповідальність Володимира Путіна «очевидною». Також вона підкреслила, що *«ми є сусідами з Україною і наші сусіди можуть поклатися на нашу допомогу. Сусіди завжди залишатимуться сусідами»* [21]. На її думку, *«війна в Україні є найбільш актуальним і важливим викликом у нашому регіоні. Сторони мають повернутися за стіл переговорів, мають бути відкриті дипломатичні канали, а кінцевою метою має бути досягнення справедливого миру, це в інтересах усіх нас»* [21]. Заяви президентки Угорщини Каталіни Новак, зроблені під час візиту в Україну, засвідчили подальше зближення поглядів лідерів країн Вишеградської четвірки на війну в Україні та необхідну нашій державі допомогу.

Висновки. Неспровоковане та невиправдане воєнне вторгнення Росії в Україну 24 лютого 2022 р. стало великим викликом для країн Вишеградської четвірки. Усі вони засудили російський напад на Україну та підтримали санкції, запроваджені ЄС проти РФ. Польща, Чехія та Словаччина, допомагаючи Україні й українцям, активно відстоюють необхідність посилення міжнародною спільнотою тиску на Росію для негайного припинення війни та відновлення територіальної цілісності України у міжнародно визнаних кордонах. Для цього вони активно використовують наявний двота багатосторонній інструментарій впливу на міжнародній арені для підтримки України, в тому числі й військово. З лютого 2022 р. три країни з чотирьох, що входять до Вишеградської групи, роблять усе можливе, щоб не тільки допомогти Україні, але й зміцнити власну обороноздатність перед потенційною російською загрозою. Вони розуміють, що в разі успіху в Україні Кремль навряд чи зупиниться на досягнутому та продовжить експансію в регіоні Центральної Європи. На цьому тлі контрастно вирізнялася позиція Угорщини, яка відмовилася пропускати постачання зброї із За-

ходу через свою територію в Україну та дотримується досить стриманого погляду на антиросійські санкції. У зв'язку з цим у першій половині 2022 р. можна було спостерігати паузу в роботі Вишеградської четвірки, викликану розбіжностями в поглядах її членів на військову допомогу Україні та санкції ЄС проти РФ. Однак усвідомлення країнами Центральної Європи спільних цінностей та інтересів дало можливість активізувати співпрацю та досягти спільної позиції щодо підтримки України під час війни, попри збереження розбіжностей в поглядах на військову допомогу нашій державі. Свідченням цього стали саміт Вишеградської групи 11 жовтня 2022 р. та зустріч прем'єр-міністрів країн «Вишеграду» 24 листопада 2022 р.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Анджей Дуда: Всі країни V4 знають, чим є домінування РФ. URL: <https://www.polskieradio.pl/398/7856/Artykul/3051759> (Дата звернення 29.11.2022)
2. В МЗС Польщі розкритикували політику Угорщини щодо України і РФ. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/03/24/7136558/> (Дата звернення 27.10.2022)
3. Виступ у Верховній Раді України Президента Словацької Республіки Зузани Чапутової. URL: <https://www.rada.gov.ua/documents/wparl/224453.html> (Дата звернення 07.11.2022)
4. «Вишеградська четвірка» домовилась допомогти Україні з ремонтом техніки й розмінуванням. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/09/27/7147587/> (Дата звернення 24.11.2022)
5. Генасамблея ООН засудила вторгнення Росії і закликала негайно вивести війська з України. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/03/2/7135096/> (Дата звернення 26.10.2022)
6. Желіховський С. Наступні після України: як східні члени ЄС готуються до нападу Росії. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2022/04/5/7137253/> (Дата звернення 25.10.2022)
7. Країни Вишеградської групи домовилися підтримувати Україну. Угорщина також виділить гроші. URL: <https://ukrainian.voanews.com/a/vyshehradski-krajiny-pidtrymaly-dopomohu-ukrajini/6848704.html> (Дата звернення 29.11.2022)
8. Лідери країн Вишеградської четвірки обговорять російсько-українську війну 11 жовтня. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/3578286-lideri-krain-visegradskoi-cetvirki-obgovorat-rosijskoukrainsku-vijnu-11-zovtna.html> (Дата звернення 25.11.2022)
9. Месежніков Г. Словаччина в контексті агресії Росії проти України: внутрішній та зовнішньополітичний аспекти // Геополітика України: історія і сучасність: збірник наукових праць. 2022. Вип. 1 (28). С. 29 - 45.
10. Мілош Земан про Україну, РФ, Крим, НАТО і допомогу в час війни. Ексклюзивне інтерв'ю. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/intervyu-milosh-zeman-ukrayina-rf-dopomoha-zbroya-krym-nato/31881437.html> (Дата звернення 25.10.2022)
11. «Ми робимо недостатньо»: Моравецький закликав країни НАТО надати Україні більше важкої зброї. URL: <https://suspilne.media/250246-moraveckij-zaklikav-kraini-nato-nadati-ukraini-bilse-vazkoi-zbroi/> (Дата звернення 27.10.2022)

12. Нам потрібна суверенна Україна – Орбан. URL: <https://zn.ua/ukr/POLITICS/nam-potribna-suverenna-ukrajina-orban.html> (Дата звернення 30.11.2022)
13. Польща обдумує повернення до співпраці з Угорщиною в рамках «Вишеградської четвірки». URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/09/4/7146138/> (Дата звернення 24.11.2022)
14. Польща очікує від союзників вживане озброєння, щоб поповнити запаси після передачі свого Україні. URL: <https://suspilne.media/249785-polsa-ocikue-vid-souznikiv-vzivane-ozbroenna-sob-popovniti-zapasi-pisla-peredaci-svogo-ukraini/> (Дата звернення 31.10.2022)
15. Портніков В. Про що свідчать заяви Орбана про війну Росії проти України. URL: <https://www.obozrevatel.com/ukr/politics-news/pro-scho-vidchat-zayavi-orbana-pro-vijnu-rosii-proti-ukraini.htm> (Дата звернення 28.11.2022)
16. Правляча партія Польщі заморожує відносини із політсилою Орбана. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/03/29/7136874/> (Дата звернення 27.10.2022)
17. Президент Земан у Словаччині обговорює ситуацію в Україні із колегами з країн Вишеградської четвірки. URL: <https://proukrainu.blesek.cz/prezydent-zeman-u-slovaccyni-obhovorjuje-sytuaciju-v-ukrajini-iz-kolehamy-iz-krajin-vysehradsjkoji-cetvirky/> (Дата звернення 25.10.2022)
18. Президент Польщі впевнений, що Росію можна перемогти. URL: <https://zn.ua/ukr/WORLD/duda-zaradi-bezpeki-svitu-rosijskij-imperializm-maje-but-i-zupinenij.html> (Дата звернення 28.10.2022)
19. Президент Польщі: мені важко зрозуміти ставлення Орбана до війни в Україні. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/03/27/7136755/> (Дата звернення 27.10.2022)
20. Президент України зустрівся з прем'єр-міністром Чехії в Києві. URL: <https://armyinform.com.ua/2022/10/31/prezydent-ukrayiny-zustrivsia-z-premyer-ministrom-chehiyi-u-kyjevi/> (Дата звернення 28.11.2022)
21. Президентка Угорщини відвідала Київ та Закарпаття. Чому це важливо для двосторонніх відносин. URL: <https://infopost.media/vpershe-v-ukrayini-prezydentka-ugorshhyny-vidvidala-kyjiv-ta-zakarpattya/> (Дата звернення 01.12.2022)
22. Словаччина передала Україні вже сім гаубиць – міністр оборони. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-haubycsi-slovachchyna-ministr/32136780.html> (Дата звернення 22.11.2022)
23. Текст рішення ООН про агресію РФ проти України. Коментований переклад. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2022/03/2/7135100/> (Дата звернення 26.10.2022)
24. У Київ попри обстріли приїхали прем'єри трьох країн – Польщі, Чехії та Словенії. URL: <https://suspilne.media/217975-u-kiiv-popri-obstrili-priihali-premeri-troh-krain-polsi-cehii-ta-slovenii/> (Дата звернення 27.10.2022)
25. У Польщі невдовзі набуде чинності закон про захист Вітчизни. Що зміниться? URL: <https://inpoland.net.pl/novosti/poland/u-polshhi-nevdovzi-nabere-chinnosti-zakon-pro-zakhist-vitchizni-shho-zminitsya/> (Дата звернення 04.11.2022)
26. Уряди України та Чехії підписали три документи про співробітництво. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/3604827-uradi-ukraini-ta-cehii-pidpisali-tri-dokumenty-pro-spivrobitnictvo.html> (Дата звернення 28.11.2022)

27. Чехія може передати Україні новий пакет військової допомоги. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/10/20/7372668/> (Дата звернення 28.11.2022)
28. Heger a další premiéri V4 hovorili v Košiciach o vojne, energetickej aj migračnej kríze. URL: <https://www.24hod.sk/heger-a-dalsi-premieri-v4-hovorili-v-kosiciach-o-vojne-energetickej-aj-migracnej-krize-cl780270.html> (Дата звернення 29.11.2022)
29. Mateusz Morawiecki. Russia's monstrous ideology must be defeated. URL: <https://www.telegraph.co.uk/opinion/2022/05/10/russias-monstrous-ideology-must-defeated/> (Дата звернення 31.10.2022)

REFERENCES

1. Andzhei Duda: Vsi krainy V4 znaiut, chym ye dominuvannia RF [Andrzej Duda: All V4 countries know what Russian dominance is]. *www.polskieradio.pl*. Retrieved from <https://www.polskieradio.pl/398/7856/Artykul/3051759> [in Ukrainian].
2. V MZS Polshchi rozkrytykuvaly polityku Uhorskhchyny shchodo Ukrainy i RF [The Ministry of Foreign Affairs of Poland criticized Hungary's policy towards Ukraine and the Russian Federation]. *www.pravda.com.ua*. Retrieved from <https://www.pravda.com.ua/news/2022/10/20/7372668/> [in Ukrainian].
3. Vystup u Verkhovnii Radi Ukrainy Prezydenta Slovatskoi Respubliky Zuzany Chaputovoi [Speech by the President of the Slovak Republic Zuzana Chaputova in the Verkhovna Rada of Ukraine]. *www.rada.gov*. Retrieved from <https://www.rada.gov.ua/documents/wparl/224453.html> [in Ukrainian].
4. «Vyshehradska chetvirka» domovylas dopomohty Ukraini z remontom tekhniky y rozminuvanniam [The Visegrad Four agreed to help Ukraine with equipment repair and demining]. *www.eurointegration.com.ua*. Retrieved from <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/09/27/7147587/> [in Ukrainian].
5. The UN General Assembly condemned Russia's invasion and called for the immediate withdrawal of troops from Ukraine [Henasambleia OON zasudyła vtorhnennia Rosii i zaklykala nehaino vyvesty viiska z Ukrainy]. *www.eurointegration.com.ua*. Retrieved from <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/03/2/7135096/> [in Ukrainian].
6. Zhelikhovskiy, S. (2022). Next after Ukraine: how the Eastern EU members are preparing for an attack by Russia [Nastupni pislia Ukrainy: yak skhidni chleny YeS hotuiutsia do napadu Rosii]. *www.eurointegration.com.ua*. Retrieved from <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2022/04/5/7137253/> [in Ukrainian].
7. Krainy Vyshehradskoi hrupy domovylysia pidtrymuvaty Ukrainu. Uhorskhchyna takozh vydilyt hroshi [The countries of the Visegrad Group agreed to support Ukraine. Hungary will also allocate money]. *ukrainian.voanews.com*. Retrieved from <https://ukrainian.voanews.com/a/vyshehradski-krajiny-pidtrymaly-dopomohu-ukrajini/6848704.html> [in Ukrainian].
8. Lidery krain Vyshehradskoi chetvirky obhovoriat rosiisko-ukrainsku viinu 11 zhovtnia [Leaders of the Visegrad Four countries discuss the Russian-Ukrainian war on October 11]. *www.ukrinform.ua/rubric-politics*. Retrieved from <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3578286-lideri-krain-visegradskoi-cetvirki-obgovorat-rosijsk-ukrainsku-vijnu-11-zovtna.html> [in Ukrainian].

9. Mesezhnikov, H. (2022). Slovachchyna v konteksti ahresii Rosii proty Ukrainy: vnutrishnii ta zovnishnopolitychnyi aspekty [Slovakia in the context of Russia's aggression against Ukraine: domestic and foreign political aspects]. *Heopolityka Ukrainy: istoriia i suchasnist: zbirnyk naukovykh prats - Geopolitics of Ukraine: history and modernity: collection of scientific papers*, 1 (28), 29-45 [in Ukrainian].
10. Milosh Zeman pro Ukrainu, RF, Krym, NATO i dopomohu v chas viiny. Eksklyuzyvne interv'iu. [Milos Zeman on Ukraine, the Russian Federation, Crimea, NATO and aid during the war. Exclusive interview]. *www.radiosvoboda.org*. Retrieved from <https://www.radiosvoboda.org/a/intervyu-milosh-zeman-ukrayina-rf-dopomoha-zbroya-krym-nato/31881437.html> [in Ukrainian].
11. "My robymo nedostatno": Moravetskyi zaklykav krainy NATO nadaty Ukraini bilshe vazhkoi zbroi [We are not doing enough. Moravetsky called on NATO countries to provide Ukraine has more heavy weapons]. *suspilne.media*. Retrieved from <https://suspilne.media/250246-moraveckij-zaklykav-kraini-nato-nadati-ukraini-bilse-vazkoi-zbroi/> [in Ukrainian].
12. Nam potribna suverenna Ukraina – Orban [We need a sovereign Ukraine – Orban]. *zn.ua*. Retrieved from <https://zn.ua/ukr/POLITICS/nam-potribna-suverenna-ukrajina-orban.html> [in Ukrainian].
13. Polshcha obdumuie povnennia do spivpratsi z Uhorshchynoiu v ramkakh "Vyshhradskoi chetvirky" [Poland is considering returning to cooperation with Hungary within the framework Visegrad Four]. *www.eurointegration.com.ua*. Retrieved from <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/09/4/7146138/> [in Ukrainian].
14. Polshcha ochikuie vid soiuznykiv vzhyvane ozbroiennia, shchob popovnyty zapasy pislia peredachi svoho Ukraini [Poland expects used weapons from its allies to replenish its stockpile after handing over its own to Ukraine]. *suspilne.media*. Retrieved from <https://suspilne.media/249785-polsa-ocikue-vid-souznikiv-vzivane-ozbroenna-sob-popovniti-zapasi-pisla-peredaci-svogo-ukraini/> [in Ukrainian].
15. Portnikov V. Pro shcho svidchat zaiavy Orbana pro viinu Rosii proty Ukrainy [What Orban's statements about Russia's war against Ukraine indicate]. *www.obozrevatel.com*. Retrieved from <https://www.obozrevatel.com/ukr/politics-news/pro-scho-svidchat-zayavi-orbana-pro-vijnu-rosii-proti-ukraini.htm> [in Ukrainian].
16. Pravliacha partiia Polshchi zamorozhuie vidnosyny iz polityloiu Orbana [Poland's ruling party freezes relations with Orban's political force]. *www.eurointegration.com.ua*. Retrieved from <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/03/29/7136874/> [in Ukrainian].
17. Prezydent Zeman u Slovachchyni obhovoriuie sytuatsiiu v Ukraini iz kolehamy z krain Vyshehradskoi chetvirky [President Zeman in Slovakia discusses the situation in Ukraine with colleagues from the Visegrad Four countries]. *proukrainu.ble.sk.cz*. Retrieved from <https://proukrainu.ble.sk.cz/prezydent-zeman-u-slovaccyni-obhovorjuje-sytuaciju-v-ukrajini-iz-kolehamy-iz-krajini-vysehradskoji-cetvirky/> [in Ukrainian].
18. Prezydent Polshchi vpevnenyi, shcho Rosiiu mozhna peremohty [The President of Poland is sure that Russia can be defeated]. *zn.ua*. Retrieved from <https://zn.ua/ukr/WORLD/duda-zaradi-bezpeki-svitu-rosijskij-imperializm-maje-buti-zupinenij.html> [in Ukrainian].
19. Prezydent Polshchi: meni vazhko zrozumity stavlennia Orbana do viiny v Ukraini [The President of Poland: I have a hard time understanding Orbán's attitude to the war

- in Ukraine]. *www.eurointegration.com.ua*. Retrieved from <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/03/27/7136755/> [in Ukrainian].
20. Prezydent Ukrainy зустрівся з Premier-ministrom Chekhii v Kyievi [The President of Ukraine met with the Prime Minister of the Czech Republic in Kyiv]. *armyinform.com.ua*. Retrieved from <https://armyinform.com.ua/2022/10/31/prezydent-ukrayiny-zustrivsyia-z-premyer-ministrom-chehiyi-u-kyievi/> [in Ukrainian].
 21. Prezydentka Uhorskhyny vidvidala Kyiv ta Zakarpattia. Chomu tse vazhlyvo dlia dvostoronnikh vidnosyn [The President of Hungary visited Kyiv and Transcarpathia. Why it is important for bilateral relations]. *infopost.media*. Retrieved from <https://infopost.media/vpershe-v-ukrayini-prezydentka-ugorshhyny-vidvidala-kyiv-ta-zakarpattia/> [in Ukrainian].
 22. Slovachyna peredala Ukraini vzhe sim haubyts – ministr oborony [Slovakia has already transferred seven howitzers to Ukraine - Minister of Defense]. *www.radiosvoboda.org*. Retrieved from <https://www.radiosvoboda.org/a/news-haubytsi-slovachyna-ministr/32136780.html> [in Ukrainian].
 23. Tekst rishennia OON pro ahresiiu RF proty Ukrainy. Komentovanyi pereklad [The text of the UN decision on the aggression of the Russian Federation against Ukraine. Annotated translation]. *www.eurointegration.com.ua*. Retrieved from <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2022/03/2/7135100/> [in Ukrainian].
 24. U Kyiv popry obstrily pryikhaly premiery trokh krain – Polshchi, Chekhii ta Slovenii [Despite the shelling, the prime ministers of three countries - Poland, the Czech Republic and Slovenia - came to Kyiv]. *suspilne.media*. Retrieved from <https://suspilne.media/217975-u-kiiv-popri-obstrili-priihali-premeri-troh-krain-polsi-kehii-ta-slovenii/> [in Ukrainian].
 25. U Polshchi nevdovzi nabude chynnosti Zakon pro zakhyst Vitchyzny. Shcho zminytisia? [The Law on the Protection of the Fatherland will soon enter into force in Poland. What will change?]. *inpoland.net.pl*. Retrieved from <https://inpoland.net.pl/novosti/poland/u-polshhi-nevdovzi-nabere-chinnosti-zakon-pro-zakhist-vitchizni-shho-zminytisia/> [in Ukrainian].
 26. Uriady Ukrainy ta Chekhii pidpysaly try dokumenty pro spivrobitnytstvo [The governments of Ukraine and the Czech Republic signed three documents on cooperation]. *www.ukrinform.ua*. Retrieved from <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3604827-uradi-ukraini-ta-kehii-pidpisali-tri-dokumenti-pro-spivrobitnictvo.html> [in Ukrainian].
 27. Chekhiya mozhe peredaty Ukrayini novyy paket viys'kovoyi dopomohy [The Czech Republic can transfer a new package of military aid to Ukraine]. *www.pravda.com.ua*. Retrieved from <https://www.pravda.com.ua/news/2022/10/20/7372668/> [in Ukrainian].
 28. Heger a ďalší premiéri V4 hovorili v Košiciach o vojne, energetickej aj migračnej kríze. Retrieved from <https://www.24hod.sk/heger-a-dalsi-premieri-v4-hovorili-v-kosiciach-o-vojne-energetickej-aj-migracnej-krize-cl780270.html> [in Slovak].
 29. Mateusz Morawiecki. Russias monstrous ideology must be defeated. Retrieved from <https://www.telegraph.co.uk/opinion/2022/05/10/russias-monstrous-ideology-must-be-defeated/> [in English].